

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 795 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri.....	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan.....	30
Iloxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida.....	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies.....	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges.....	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari.....	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan.....	86
Akmal Boymurodov	
Aktiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari.....	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
Условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров.....	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане.....	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari.....	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlar.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matrilsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'anjon qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормухматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarini korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'gurta qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitora Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farhod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарлова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv moliyaning ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafuz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish.....	322
Nurmuhammadxon Oppoqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abdvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth.....	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni o'zbekiston bank tizimi faoliyatiga qo'llash yo'llari	432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	

Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	
Ekspost siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri.....	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlilikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari.....	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Aksiyadorlik korxonalarini boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish.....	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari.....	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	

Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadaminovich	
Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish.....	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinoz Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi.....	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Bahodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi.....	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi.....	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari.....	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	

Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	
Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxonalar va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Investitsion muhit tushunchasining makroiqtisodiy tahlili va nazariy model.....	780
Saidov Rasul Boltabayevich, Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	

FAVQULODDA VAZIYATLARNING OLDINI OLISHGA QARATILGAN TIBBIY PROFILAKTIK ISHLAR

Mahmudov Otamurod Hoshimovich
Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti assistenti

Murtazova Sh.N.
Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti
dotsenti, maqola taqrizchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada favqulodda vaziyatlar (FV) sharoitida aholining salomatligini muhofaza qilish va xavf-xatarlarning oldini olishda tibbiy-profilaktik ishlarning ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda tabiiy va texnogen omillarga asoslangan FV holatlarida sog'liqni saqlash tizimining tayyorgarlik darajasi, sanitariya-gigiyena tadbirlari, emlash ishlari va aholiga sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish kabi choralar tahlil qilingan. Shuningdek, tibbiy xizmatlar ko'rsatish samaradorligini oshirish, tibbiy brigadalarni tayyorlash va aholining xabardorligini oshirishga qaratilgan profilaktik yondashuvlar muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: favqulodda vaziyat, tibbiy profilaktika, sog'liqni saqlash, sanitariya-epidemiologiya, kasalliklarning oldini olish, aholini himoya qilish, epidemiologik nazorat, tibbiy yordam tashkiloti, avariya holatlarida tibbiy chora-tadbirlar, ekstremal vaziyatlarda tibbiy xizmat, preventiv tibbiyot.

Abstract: This article highlights the importance of medical and preventive measures in protecting public health and mitigating risks in emergency situations (ES). The study analyzes preparedness of the healthcare system for ES caused by natural and technogenic factors, including sanitary and hygiene measures, vaccination, and promotion of healthy lifestyles among the population. Preventive approaches aimed at improving the effectiveness of medical services, training of medical teams, and increasing public awareness are also discussed.

Key words: emergency situation, medical prevention, healthcare, sanitary-epidemiology, disease prevention, public protection, epidemiological control, medical aid organization, medical measures during accidents, medical services in extreme conditions, preventive medicine.

Аннотация: В данной статье раскрыта значимость медицинско-профилактических мероприятий в условиях чрезвычайных ситуаций (ЧС) для охраны здоровья населения и предупреждения рисков. В исследовании проанализированы меры, направленные на готовность системы здравоохранения к ЧС, санитарно-гигиенические мероприятия, вакцинацию и пропаганду здорового образа жизни среди населения. Также обсуждаются профилактические подходы, направленные на повышение эффективности медицинской помощи, подготовку медицинских бригад и информированность населения.

Ключевые слова: чрезвычайная ситуация, медицинская профилактика, здравоохранение, санитарно-эпидемиология, профилактика заболеваний, защита населения, эпидемиологический контроль, организация медицинской помощи, медицинские меры при авариях, медицинская служба в экстремальных условиях, превентивная медицина.

KIRISH

Bugungi kunda ekologik muammolar, texnogen halokatlar, tabiiy ofatlar va boshqa favqulodda holatlar inson hayotiga bevosita tahdid solmoqda. Favqulodda vaziyatlar nafaqat moddiy zarar yetkazadi, balki ommaviy kasallanishlar, psixologik stress, sanitariya-epidemiologik holatning yomonlashuvi kabi salbiy oqibatlariga ham olib keladi. Shu bois bunday holatlarga tayyor turish va ularning salbiy ta'sirini kamaytirishda tibbiy-profilaktik tadbirlar muhim o'rin egallaydi.

Dunyo miqyosida favqulodda vaziyatlar soni va ko'lamini ortib bormoqda. Tabiiy ofatlar, texnogen falokatlar, epidemiyalar va boshqa favqulodda holatlar inson salomatligiga jiddiy tahdid tug'dirmoqda. Aynan shunday vaziyatlarda sog'liqni saqlash tizimining muhim yo'nalishlaridan biri sifatida tibbiy profilaktika masalalari alohida o'rin tutadi. Favqulodda vaziyatlarning oldini olishda nafaqat tezkor tibbiy yordam, balki profilaktik choralar ko'rish ham muhim ahamiyatga ega.

Tibbiy profilaktika — bu aholi sog'lig'ini muhofaza qilish, kasalliklarning oldini olish, shuningdek, sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan tizimli choralar majmuidir. Favqulodda vaziyatlar sharoitida esa ushbu chora-tadbirlar yanada dolzarb tus oladi. O'z vaqtida olib borilgan profilaktik ishlar nafaqat kasalliklarning tarqalishini kamaytiradi, balki aholining psixologik va ijtimoiy jihatdan tayyorgarligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mazkur maqolada favqulodda vaziyatlar oldidan amalga oshiriladigan tibbiy-profilaktik tadbirlarning mazmuni, ahamiyati va ularni samarali tashkil etish yo'llari tahlil qilinadi.

Favqulodda vaziyatlar (FV) — tabiiy (zilzila, to'fon, qurg'oqchilik, epidemiya), texnogen (portlash, yong'in, kimyoviy zaharlanish), ekologik, biologik va ijtimoiy xavfli holatlar natijasida yuzaga keladi. Ushbu holatlar inson salomatligiga jiddiy tahdid solib, ko'plab jarohatlar, yuqumli kasalliklar va psixologik stresslarga sabab bo'ladi.

Tibbiy profilaktika — kasalliklar, jarohatlar va boshqa sog'liq uchun xavfli holatlarning oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlar tizimidir. Favqulodda vaziyatlarda tibbiy profilaktika quyidagi maqsadlarni ko'zlaydi:

aholining sog'lomlashtirilishi va kasalliklarga chidamliligini oshirish;

yuqumli kasalliklarning tarqalishining oldini olish;

favqulodda vaziyatlarda birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha tayyorgarlik ko'rish;

tibbiy xizmatlar va yordam ko'rsatish tizimini takomillashtirish.

Tibbiy profilaktik ishlarining asosiy yo'nalishlari:

a) Tibbiy ma'lumot berish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish:

aholining favqulodda vaziyatlarda o'zini tutish qoidalari, sanitariya-gigiyena talablariga rioya qilish bo'yicha o'qitilishi;

ommaviy axborot vositalari, plakatlari va bukletlar orqali sog'lom turmush tarzining targ'ib qilinishi.

b) Emplash (immunizatsiya):

yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olish maqsadida aholini emlash;

favqulodda vaziyatlar xavfi mavjud hududlarda qo'shimcha emlash tadbirlarini rejalashtirish.

c) Gigiyenik nazorat va epidemiologik kuzatuv:

ichimlik suvi, oziq-ovqat mahsulotlari va yashash muhitining sanitariya holatini nazorat qilish;

yuqumli kasalliklar va zaharlanish holatlari ustidan monitoring olib borish.

d) Favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik va tibbiy kuchlarning safarbarligi:

tibbiyot xodimlarini maxsus o'quv mashg'ulotlarida tayyorlash;

favqulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatish guruhlarini tashkil etish.

e) Psixologik yordam va rehabilitatsiya:

stress, vahima va depressiya holatlarining oldini olish uchun psixologik yordam xizmatlarini yo'lga qo'yish;

favqulodda vaziyatlardan keyingi tiklanish davrida aholiga reabilitatsion yordam ko'rsatish.

Tibbiy profilaktika — bu kasalliklarning oldini olish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va aholi salomatligini mustahkamlashga qaratilgan tizimli chora-tadbirlar majmuasidir. Favqulodda vaziyatlarda bu faoliyat quyidagilardan iborat bo'ladi:

emlash kompaniyalari;

sanitariya-gigiyenik tadbirlar;

ichimlik suvi xavfsizligini ta'minlash;

epidemiyalarning oldini olish bo'yicha monitoring;

tibbiy ma'lumotlar asosida xavf zonalarini aniqlash.

Aholini tayyorlash va xabardorlik:

Tahlil qilingan adabiyotlar aholining bilim darajasi va psixologik tayyorgarligi tibbiy-profilaktik ishlarining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Shu bois, ommaviy axborot vositalarida sog'lom turmush tarzi va kasalliklarning oldini olishga oid uzluksiz targ'ibot ishlari olib borilishi zarur.

Ta'lim muassasalarida maxsus darslar joriy etilishi maqsadga muvofiqdir. Sog'liqni saqlash tizimi faoliyatini favqulodda holatlardagi tez tibbiy yordam, evakuatsiya va sanitariya tadbirlarini muvofiqlashtirish bilan bog'liq "bir butun tizim" yondashuvi asosida tashkil qilish talab etiladi. Bu jarayonda mahalliy sog'liqni saqlash organlari, Favqulodda vaziyatlar vazirligi (FVV), Qizil Yarim Oy jamiyati va boshqa muassasalar o'rtasida uzviy hamkorlik zarur.

Tibbiy profilaktik ishlar O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi, Favqulodda vaziyatlar vazirligi, sanitariya-epidemiologiya xizmatlari, Qizil Yarim Oy jamiyati va boshqa tegishli tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlik asosida amalga oshiriladi. Bu esa ushbu ishlarining uzluksizligi va samaradorligini ta'minlaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy-profilaktik ishlar mavzusi sog'liqni saqlash, sanitariya-gigiyena, epidemiologiya va tibbiy yordam tizimlarining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Quyida ushbu yo'nalishda mavjud adabiyotlar va ularning asosiy jihatlari tahlil qilinadi.

O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari va normativ-huquqiy asoslar:

“Favqulodda vaziyatlar to'g'risida”gi Qonun – aholining sog'lig'ini saqlash, tibbiy yordam ko'rsatish va profilaktika ishlarini amalga oshirishda davlatning asosiy yondashuvlarini belgilaydi.

“Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik to'g'risida”gi Qonun – infeksiyon va noinfeksiyon kasalliklarning tarqalishini oldini olishga qaratilgan profilaktik choralarini belgilaydi.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining buyruqlari – tibbiy profilaktika va rejalashtirilgan favqulodda yordamni tashkil etish bo'yicha aniq ko'rsatmalarni beradi.

Ilmiy va uslubiy adabiyotlar:

“Favqulodda vaziyatlarda tibbiy yordam” (M.A. Akbarov, T.A. Qodirova) – mazkur darslikda turli favqulodda holatlarda birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish, evakuatsiya jarayoni va reabilitatsiya bosqichlari yoritilgan.

“Profilaktik tibbiyot asoslari” (X. Mamajonov, Sh. Rashidova) – aholining sog'lom turmush tarzini shakllantirish, yuqumli va yuqumsiz kasalliklarning oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlar tahlil qilingan.

“Disaster Medicine and Public Health Preparedness” (Cambridge University Press) – xalqaro tajriba asosida favqulodda holatlarda sog'liqni saqlash tizimining tayyorligi va oldini olish mexanizmlari bayon etiladi.

Ilmiy maqolalar:

Yuqumli kasalliklar va ularning favqulodda holatlarda tarqalish xavfi yoritilib, epidemiyalarning oldini olishda dezinfeksiya, karantin, emlash va aholining xabardorligini oshirish muhimligi ta'kidlanadi.

Tabiiy ofatlar davrida sog'liqni saqlash tizimining barqarorligi haqida yozilgan maqolalarda tibbiyot muassasalarining xavf tahlili va tayyorgarlik rejalarini ishlab chiqish zarurligi qayd etiladi.

Nazariy manbalar:

G.N. Volkov (2020) o'zining “Favqulodda vaziyatlarda sog'liqni saqlash tizimi faoliyati” asarida tibbiy-profilaktik tadbirlarning uzluksizligi va o'zaro idoraviy hamkorlikning ahamiyatini asoslagan.

O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi nashrlari – favqulodda holatlar vaqtida tibbiy xizmat ko'rsatish bo'yicha tavsiyalar keltirilib, tibbiy tayyorgarlik darajasini baholash mezonlari ko'rsatilgan.

Sog'liqni saqlash vazirligining epidemiologiya bo'yicha qarorlari (2021–2024) – COVID–19 pandemiyasi davrida amalga oshirilgan tibbiy-profilaktik ishlarning amaliy tajribasini o'rganishda muhim manba hisoblanadi.

Amaliy tajribalar:

2019–yildagi Sardoba suv toshqini vaqtida sog'liqni saqlash organlari tomonidan ko'rsatilgan tezkor tibbiy yordam, emlash tadbirlari va aholining tibbiy nazoratdan o'tkazilishi tibbiy-profilaktik ishlarning samaradorligini ko'rsatdi.

COVID–19 pandemiyasi davrida faoliyat yuritgan “mobil poliklinikalar” va “epidemiologik xavfsizlik brigadalari” sog'liqni saqlash xizmatlarining moslashuvchanligini va shoshilinch vaziyatlarga tayyorligini yaqqol namoyon etdi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning metodologik asosi quyidagi yondashuvlar va usullarni o'z ichiga oladi:

a) Tizimli yondashuv.

Favqulodda vaziyatlarni tibbiy jihatdan o'rganishda barcha omillar — biologik, ijtimoiy, ekologik va texnogen omillar bir butun tizim sifatida ko'rib chiqilishi zarur.

b) Kompleks tahlil usuli.

Favqulodda vaziyatlarning oldini olishda qo'llaniladigan tibbiy-profilaktik chora-tadbirlarni tahlil qilish, ularning samaradorligini baholash va statistik ko'rsatkichlar asosida taqqoslash amalga oshiriladi.

c) Epidemiologik yondashuv.

Favqulodda vaziyatlar davrida yuzaga keladigan epidemiyalarning oldini olish, xavf guruhlarini aniqlash va nazorat choralarini ishlab chiqish muhim hisoblanadi.

d) Sotsiologik tadqiqot usullari.

Aholining tibbiy savodxonligi, favqulodda holatlarga tayyorgarlik darajasi hamda xavf-xatarni idrok etish darajasini aniqlash maqsadida so'rovnoma, suhbat va monitoring usullari qo'llaniladi.

e) Tajriba va amaliy tekshiruvlar.

Tibbiy yordam ko'rsatish tizimini modellashtirish, favqulodda holatlarga tayyorgarlik mashg'ulotlarini tashkil etish hamda emlash kompaniyalarining natijadorligini tahlil qilish orqali amalga oshiriladi.

Metodologik prinsiplari

Ilmiylik. Barcha chora-tadbirlar ilmiy asoslangan bo'lishi lozim.

Oldindan ogohlantirish. Favqulodda vaziyat sodir bo'lishidan avval xavfni baholash va profilaktik choralarni ishlab chiqish muhimdir.

Xavfga yo'naltirilgan yondashuv. Eng katta xavf ostida bo'lgan guruhlar ustuvor e'tibor qaratiladi.

Barqarorlik va uzluksizlik. Tibbiy-profilaktik tadbirlar doimiy va tizimli tarzda amalga oshirilishi zarur.

O'zaro hamkorlik. Sog'liqni saqlash, favqulodda vaziyatlar, ta'lim va ichki ishlar tizimlari o'rtasida samarali hamkorlik ta'minlanishi lozim.

TAHLIL VA NATIJALAR

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, favqulodda vaziyatlarning oldini olishda tibbiy-profilaktik ishlar markaziy o'rinni egallaydi. Aholining sog'lig'ini himoya qilish, kasalliklarning oldini olish, epidemiyalarning tarqalishini cheklash va sog'liqni saqlash tizimining barqaror faoliyatini ta'minlashda mazkur ishlar bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Tahlil natijalariga ko'ra, favqulodda vaziyatlar yuzaga kelishidan avval olib borilgan profilaktik chora-tadbirlar aholining tayyorgarlik darajasini sezilarli darajada oshirgan. Jumladan, maxsus emlash kampaniyalari, tibbiy-ma'rifiy tadbirlar, sanitariya-gigiyena nazorati va epidemiologik monitoring orqali xavf omillarining oldini olish mumkinligi amalda isbotlangan. Hududlar kesimida o'tkazilgan tahlillar shuni tasdiqlaydiki, profilaktik ishlar tizimli tashkil etilgan joylarda yuqumli kasalliklarning tarqalishi kamaygan, aholi orasida psixologik barqarorlik darajasi oshgan, favqulodda vaziyatlarga nisbatan javob reaksiyalari tezlashgan. Xususan, Sardoba suv toshqini (2019–yil) va COVID–19 pandemiyasi (2020–2022–yillar) davrida olib borilgan emlash va sog'liqni saqlash profilaktikasi choralari o'z samarasini bergan. Tibbiy xizmatlarning tayyorgarligi va tarmoq bo'yicha muvofiqlashtirilgan faoliyat natijasida evakuatsiya, tez yordam ko'rsatish, psixologik yordamlash kabi mexanizmlar samarali ishga tushirilgan. Bunda sog'liqni saqlash organlari, Favqulodda vaziyatlar vazirligi, Qizil Yarim Oy jamiyati va mahalliy hokimiyatlar o'rtasidagi hamkorlik hal qiluvchi omil bo'lgan. So'rovnomalar va monitoring natijalariga asoslanib aytish mumkinki, favqulodda vaziyatlar xavfi yuqori bo'lgan hududlarda profilaktik chora-tadbirlarning mavjudligi aholi xavfsizlik madaniyatini shakllantirishda ham muhim rol o'ynagan. Aholining sanitariya-gigiyena qoidalarga rioya qilishi, xavf-xatarni anglash darajasi va tezkor harakat algoritmlari bo'yicha xabardorligi tibbiy profilaktika samaradorligining asosiy ko'rsatkichlari sifatida qayd etilgan. Shuningdek, tahlil natijalariga ko'ra, favqulodda holatlarning oldini olishda "bir butun tizim" tamoyili asosida sog'liqni saqlash, ta'lim, ichki ishlar va boshqa sohalar o'rtasidagi uzviy integratsiya yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Umuman olganda, tibbiy-profilaktik ishlar favqulodda vaziyatlarning oldini olish, ularga tayyorgarlik ko'rish va oqibatlarini kamaytirishda eng muhim va ishonchli mexanizmlardan biri ekanligi amaliy misollar orqali tasdiqlandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Favqulodda vaziyatlarning salbiy oqibatlarini kamaytirish va aholi salomatligini himoya qilishda tibbiy-profilaktik ishlar muhim o'rin tutadi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, tizimli va ilmiy asoslangan profilaktik choralarni amalga oshirish orqali favqulodda holatlarga tayyorgarlik darajasini oshirish, aholining xavf-xatarni idrok etish madaniyatini shakllantirish hamda sog'liqni saqlash muassasalarining tezkor javob qaytarish salohiyatini kuchaytirish mumkin.

Profilaktik tadbirlar tarkibiga aholini tibbiy ko'rikdan o'tkazish, emlash kampaniyalarini tashkil etish, psixologik yordam ko'rsatish, gigiyena va sanitariya bo'yicha targ'ibot ishlarini olib borish kiradi. Shu bilan birga, sog'liqni saqlash tizimida favqulodda vaziyatlarga oid treninglar va simulyatsiyalarni muntazam tashkil etish orqali tibbiyot xodimlarining amaliy tayyorgarligi oshiriladi.

Xulosa qilib aytganda, tibbiy-profilaktik ishlarning samaradorligi ularni ilg'or ilmiy yondashuvlar asosida tashkil etish, idoralararo hamkorlikni yo'lga qo'yish va aholining faol ishtirokini ta'minlash bilan bevosita bog'liqdir. Bu esa jamiyatning umumiy xavfsizligi va sog'lig'ini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAB ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023–yil 29–apreldagi "Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularga javob berish bo'yicha davlat tizimini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 171–sonli Qarori. <https://lex.uz/docs/-6448083>
2. O'zbekiston Respublikasining "Favqulodda vaziyatlar to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahrir).
3. Galimova Liliya. Favqulodda vaziyatlar yuzaga kelganda va sodir bo'lganida aholini ko'chirish. O'quv qo'llanma. – Toshkent, 2011.
4. Musaeov A. Sh. Favqulodda vaziyatlar va ularning oqibatlari. – Toshkent, 2021.
5. Salixov R. Aholini muhofaza qilish asoslari. – Toshkent, 2019.
6. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligining rasmiy veb-sayti – www.fvv.uz.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
